

NotatDato: 17.09.2015
Arkivsak: 2014/15614-15
Saksbehandlar: inggase

Til:	Eva Katrine Ritland Taule
Frå:	Gunnbjørg Austrheim, Elizabeth Warren, Inger Lena Gåsemyr

Kulturminnefagleg fråsegn til interkommunal strandsonerplan for Sunnhordland

Forslag til vedtak:

- Planframlegget med føresegner er uklar i høve til regionale og nasjonale kulturminneinteresser. Det er difor knytt motsegn til planen. (dette kan omformulerast slik at det passar saman med dei andre interessene vi skal forvalte).

Generelle kommentarar:

Planforslaget er ikkje tydeleg på korleis kommunane skal handtere strandsona i planane sine. Dei ulike delane av planframlegget er ikkje godt integrert; omtale, forslag og føresegner heng ikkje tilstrekkeleg saman. Reiselivsnæring bør være nemnde som ein viktig næring, spesielt når det gjeld i høve til kulturminne som ressurs innan verdiskaping. Den kulturhistoriske temadelen (Delrapport kulturminne) i Strandsonerplanen skildrar kulturminne og gjev argumentasjon for kva kulturminne som er valt ut og kvifor desse er valt ut.

Delrapport kulturminne

Hovudfokus har vært på kulturminne i strandsona. Det er gjort ei revidering av verdivurdering av sjøbruksmiljø frå 1980-talet, som kommunane kan bruke som grunnlag i eige planarbeid. Dette er eit forslag og kommunane må sjølv vurdere om dette er i tråd med kommunale planar. Når det gjeld vurdering av kulturminneverdi, vert det ikkje sakt noko om A- B- og C i føresegnene. Det er synd at denne temadelen ikkje er tilstrekkeleg integrert i hovuddelen og i forslag til retningslinjer og føresegner. Verdivurdering av sjøbruksmiljø i delrapport kulturminne er rettleiande og bør vere i tråd med kommunane sine egne vurderingar i kommuneplanen.

Kapittel 3 – problemstillingar og utfordringar

Under tema drøfta i kapittel 3 tek planframlegget opp ulike problemstillingar og utfordringar i samband med forvaltning av strandsoner. Strandsonerplanane viser med fordel at eit planverktøy skal halda seg til gjeldane lovverk. Planen viser til at det må ligga føre både eit oppdatert registreringgrunnlag og verdivurdering. Dette representerer ei utfordring om intensjonen i siste del av avsnitt 3.2 skal stå seg. Forvaltning av nasjonale kulturminne er definert i lovverket og registreringar og verdivurdering er delegert til fylkeskommunen gjennom forskrift. Dette fordrar at kommunane har eit tett samarbeid med myndeområda.

Kapittel 4 – kunnskapsgrunnlag og særtrekk

Automatisk freda kulturminne må vere definert som kulturminne med nasjonal verdi med føresegner og visast med omsynssone d. Ein strandsonenplan, som skal vera operativ, kan ikkje berre ha ein seleksjon av «viktige» kulturminne og kulturmiljø vist i plandokumentet. Ein lokal strandsonenplan kan heller ikkje styre utanom lokale kulturminne. Oppdelinga i kulturminnegrupper er meir eit reiskap i «fellesdelen» enn som effektivt reiskap i ein lokal strandsonenplan. Kartet, figur 34 i planframlegget viser då kyststrekke med kulturminnekategoriene avteikna. Dette er då i eit makro perspektiv som truleg ikkje vil vera effektivt i kommunale strandsonenplanar. Kommunane sine eigne kulturminneplanar blir difor særleg viktig å integrere i dette arbeidet.

Kapittel 5 - planforslag

Kapittel 5 verkar ikkje til å vera samkjørt med føresegner og lovverket.

I føringar for differensiert forvaltning (5.2.4) – *føringar for differensiert forvaltning av areal til bustader og fritidsbustader*) er kulturminne ikkje teken med som del av viktige allmenne interesser under dei ulike kategoriene.

Under faktaboks for kategori C – *utbygde område (inkludert tettstader og grendasenter)* legg ein til grunn at det vert gjeve løyve til oppføring av enkeltbygg utan anna krav om det er samsvar med tettstadsanalyse. Tettstader har ofte stor konsentrasjon av kulturminne, som det må takast omsyn til. Dette vil diverre kunne komme i konflikt med vedtekne planar og definerte kulturminneverdiar.

Føresegner som tillèt utbygging utan plankrav og dispensasjon i område som er definert med kulturminneverdi i kommuneplan/kommunedelplan er ikkje i tråd med gjeldande lovverk.

Under kapittel 5.2.5 *Naust – føringar for utbygging* vil framlegg kunne føre til konfliktar i høve kulturminneverdiar. I faktaboks for «interkommunale føringar for bygging av naust» må dette vektast mot kulturminneverdiar som ligg i og ved eksisterande naustområde.

For småbåthamner og etablering av desse nemner ein under kriterier for småbåthamner/andre anlegg at nye anlegg skal primært plasserast i område som ikkje kjem i «vesentleg konflikt» med andre interesser, her under kulturminne og verdifulle landskap. Her vil fylkeskommune opplyse om at vurdering av konflikt med kulturminneverdiar ligg til regionalt nivå og at eventuell dispensasjon skal handsamast av Riksantikvaren.

Under kapittel 5.3.4 om kulturminne legg planframlegget i andre avsnitt til grunn ein påstand som ikkje er heimla i kulturminnelova eller stortingsmeldingar. Det er eit nasjonalt, kommunalt og privat ansvar å ta vare på kulturminne og kulturmiljø. Tap av nasjonale kulturminneverdiar er definert og styrer slik nasjonal politikk på fagområdet. Eventuelle tap av fornminne skjer gjennom ein sakleg og fagleg prosess som er tufta på andre argument enn vist til i dette avsnittet.

Strandsonenplanen legg og opp til å definere følgjande generelle retningslinjer for føresegner og etablerer eit sett av kategoriar som då viser ei differensiert framstilling av kulturminneverdiar med både nemning og fargekoder. Systemet verkar lite forankra i planframlegget som og nyttar seg av bokstaverte områder, men desse har ikkje same innhald. Tanken om differensiering av verneverdi er på mange måtar framtidretta, men kravet til detalj og presisjon vert stort, særleg om metoden for strandsonekategori vert lagt til grunn med dei intensjonar og føringar som er lagt fram.

Føresegner i høve kulturminne og kulturmiljø (pbl §11-9, nr. 7):

Under generelle føresegner har kulturminnevernet lagt til grunn § 1.11- 1.14 som ligg innanfor fagområdet kulturminne og kulturmiljø.

§ 1.11 legg til grunn at alle tiltak skal vekte verknaden det har på nasjonale, regionale og lokale kulturminneverdiar. Dette er ei styrking av dagens praksis.

§ 1.12 viser til at viktige område for kommunane med omsyn til natur og kulturminneverdi skal ivaretakast og forvaltast gjennom ein slik plan.

§§ 1.13 og 1.14 viser til politiske mål og nasjonal politikk på kulturminnefeltet.

Føresegnene viser til gjeldane lovverk og kan bidra til meir føreseieleg forvaltning, men desse bør integrerast betre i høve føringar for differensiert forvaltning av strandsona i sjølve planen. Til tross for arbeid som er lagt ned i Delrapport kulturminne, er det er ikkje teken nok omsyn til verdivurdering av sjøbruksmiljø i forslag til føresegnene.

Konklusjon

Momenta i planen stâri kontrast til føresegnene og planen verkar slik lite gjennomarbeidd og uferdig. Planen er difor ikkje god nok med omsyn til dei krav som kulturminnelova og ny plan- og bygningslova set til vurdering og prosess. Kapittel 5 er diverre ikkje godt nok samkjørt inn i mot føresegner og lovverk. Føremålet med planen og premissane til planen fremjar difor ikkje framlegget i si noverande form.